

ρούχο

ρούχο, το, ουσ. [*μσν. ρούχον <σλαβ. ruho>*, το ρούχο. **1.** στον πλ. **τα ρούχα**, το σύνολο των ενδυμάτων που συνθέτουν και ολοκληρώνουν την εξωτερική μας εμφάνιση: «μόλις βγω απ' το μπάνιο, θέλω να 'χεις έτοιμα τα ρούχα μου, γιατί βιάζομαι να φύγω». **2.** τα κλινოსκεπάσματα, τα στρωσίδια: «τα ρούχα στο κρεβάτι ήταν άνω κάτω». Υποκορ. **ρουχάκι, το κ. ρουχαλάκι, το** (βλ. λ.). (Ακολουθούν 44 φρ.)·

- *αλλάζω ρούχα*, βγάζω τα λερωμένα ή τα καθημερινά μου ρούχα και φοράω καθαρά ή επίσημα: «μόλις γύρισε απ' τη δουλειά του, άλλαξε ρούχα και πήγε στο μπαράκι να βρει τους φίλους του || μόλις γύρισε απ' το γραφείο του, άλλαξε ρούχα και πήγε στη δεξίωση»·

- *άλλαξε ο Μανολιός κι έβαλε τα ρούχα (του) αλλιώς*, λέγεται ειρωνικά για την επιφανειακή μόνο αλλαγή των πραγμάτων: «τώρα που ανέλαβε η νέα κυβέρνηση, να δεις που θα πάνε καλύτερα τα πράγματα. -Εμένα μου λες! Άλλαξε ο Μανολιός κι έβαλε τα ρούχα του αλλιώς»·

- *άνετο ρούχο*, που δεν είναι στενό, που είναι αεράτο, μπόλικο και οπωσδήποτε όχι επίσημο: «ρίξε πάνω σου ένα άνετο ρούχο κι έλα»·

- *άνθρωπος του φύλα τα ρούχα σου*, βλ. λ. [άνθρωπος](#)·

- *βάζω τα ρούχα μου*, ντύνομαι: «περίμενε μια στιγμή να βάλω τα ρούχα μου κι έρχομαι»·

- *βαριά ρούχα*, αυτά που φοριούνται το χειμώνα, τα χειμωνιάτικα ρούχα: «κάθε χειμώνα φοράω βαριά ρούχα, γιατί στα μέρη μας κάνει πολύ κρύο»·

- *βγάζω τα ρούχα μου*, ξεντύνομαι: «μόλις επέστρεψε στο σπίτι, έβγαλε τα ρούχα του και μπήκε στο μπάνιο»·

- *βγαίνω απ' τα ρούχα μου*, νευριάζω πάρα πολύ και αντιδρώ έντονα: «όταν ακούω να λένε βλακειές, βγαίνω απ' τα ρούχα μου και τους βάζω αμέσως στη θέση τους». Πολλές φορές, μετά το ρ. της φρ. ακολουθεί το *έξω*·

- *γλυκός ο ύπνος το πρωί, παλιά τα ρούχα τη Λαμπρή*, βλ. λ. *ύπνος*·

- *δαγκάνω τα ρούχα μου*, βλ. *συνηθέστ. έχω τα ρούχα μου*·

- *δεν έχει ρούχο να φορέσει*, βλ. φρ. *δεν έχει ένα ρούχο να ρίξει απάνω του*·

- *δεν έχει ένα ρούχο να ρίξει απάνω του*, είναι πάμφτωχος: «εδώ δεν έχει ένα ρούχο να ρίξει απάνω του κι ονειρεύεται τη μεγάλη ζωή ο ερίφης!»·

- *δεν μπαίνει στα ρούχα του*, πάχυνε πάρα πολύ: «ξεσκίστηκε όλο το καλοκαίρι στο φαγητό και στον ύπνο και τώρα δεν μπαίνει στα ρούχα του»·

- *είναι (για) να φυλάς τα ρούχα σου*, είναι συστηματικός κλέφτης, είναι μεγάλος απατεώνας: «πρόσεξε μην μπλέξεις μ' αυτόν που κάνεις παρέα, γιατί είναι για να φυλάς τα ρούχα σου»·

- *είναι κάτω απ' τα ρούχα*, είναι άρρωστος, είναι κληνήρης: «κρυολόγησε στην εκδρομή που έκαναν το Σαββατοκύριακο, και τώρα είναι κάτω απ' τα ρούχα». Συνών. *έπεσε στα ρούχα*·

- *είναι στα ρούχα*, βλ. φρ. *είναι κάτω απ' τα ρούχα*·

- *ελαφρά ρούχα*, αυτά που φοριούνται το καλοκαίρι, τα καλοκαιρινά ρούχα: «πότε θα 'ρθει το καλοκαίρι να φορέσουμε ελαφρά ρούχα!»·

- *έλιωσα τα ρούχα μου*, τα έφθειρα, τα πάλιωσα: «έλιωσα τα ρούχα μου απ' το να φοράω πάντα τα ίδια»·

- έπεσε στα ρούχα, είναι άρρωστος και μένει ξαπλωμένος στο κρεβάτι του: «κρυολόγησε στην εκδρομή που πήγε με τους φίλους του και, μόλις επέστρεψε στο σπίτι, έπεσε στα ρούχα». Συνών. *είναι κάτω απ' τα ρούχα*.
- έχει τα ρούχα της, (για γυναίκες) έχει περίοδο, έχει τα έμμηνά της: «η γυναίκα μου δε θα 'ρθει για μπάνιο στη θάλασσα, γιατί έχει τα ρούχα της»· βλ. και φρ. *έχω τα ρούχα μου*.
- έχω τα ρούχα μου, (για άντρες) δεν είμαι στις καλές μου, έχω τα νεύρα μου, δυστροπώ: «όταν έχω τα ρούχα μου, δε θέλω κουβέντα από κανέναν». Από την εικόνα της γυναίκας, που, όταν περνάει αυτόν το βιολογικό κύκλο, έχει μια έξαψη και μια υπερένταση·
- η γεια στα ρούχα δε χωρεί, βλ. λ. [γεια](#).
- θα πουλήσω τα ρούχα μου (για κάποιον ή για κάτι), θα δώσω ό,τι έχω και δεν έχω να πετύχω ή να πραγματοποιήσω κάτι: «θα πουλήσω τα ρούχα μου, μέχρι να σπουδάσω αυτό το παιδί».
- κοιμάται με τα ρούχα, κοιμάται πολύ ελαφρά και έτοιμος να αντιδράσει σε περίπτωση που εκδηλωθεί κάποιος κίνδυνος: «επειδή έχει τραβήγματα με τις αστυνομίες, κοιμάται με τα ρούχα». Από το ότι, ιδίως στα χρόνια του Μακεδονικού Αγώνα, αλλά και αργότερα, στην Κατοχή, στην Αντίσταση και στον Εμφύλιο, οι άντρες που είχαν ενεργεί συμμετοχή κοιμούνταν με τα ρούχα, για να μπορέσουν να φύγουν γρήγορα σε περίπτωση κινδύνου·
- κολυμπάει (μέσα) στα ρούχα του, βλ. φρ. *πλέει (μέσα) στα ρούχα του*.
- κρέμονται τα ρούχα απάνω του, βλ. συνηθέστ. *πλέει (μέσα) στα ρούχα του*.
- μ' έβγαλε απ' τα ρούχα μου, με νευρίασε πάρα πολύ και αντέδρασα έντονα: «μ' έβγαλε απ' τα ρούχα μου με τις βλακειές που έλεγε, και τον πλάκωσα στο ξύλο, γιατί δεν άντεξα άλλο». Πολλές φορές, μετά το ρ. της φρ. ακολουθεί το *έξω*.
- μαλώνει με τα ρούχα του, βλ. συνηθέστ. *τρώγεται με τα ρούχα του*.
- μου πήραν και τα ρούχα, έχασα όλα τα χρήματά μου, ιδίως σε χαρτοπαίγνιο: «έπεσα σ' ένα καρέ χαρτοκλεφτών και μου πήραν και τα ρούχα».
- ξεσκίζω τα ρούχα μου, νιώθω έντονη αγανάκτηση, διαμαρτύρομαι έντονα: «μόλις τον πληροφόρησαν πως τον είχαν συμπεριλάβει στον κατάλογο των μεταθέσεων, άρχισε να ξεσκίζει τα ρούχα του». (Λαϊκό τραγούδι: *μ' έπιασε το παράπονο, τα ρούχα μου ξεσκίζω, και το πρωί θα μ' έβρουνε στους δρόμους να τρικλίζω*). Από την εικόνα του αρχιερέα Άννα που ξέσκισε τα ρούχα του μπροστά στο Χριστό·
- όποιος φυλάει τα ρούχα του, έχει τα μισά, όποιος είναι προσεκτικός, προνοητικός, έχει μικρές απώλειες: «πρόσεχε καλά αυτόν τον απατεώνα, γιατί, όποιος φυλάει τα ρούχα του, έχει τα μισά».
- πετώ τα ρούχα από πάνω μου, ξεντύνομαι, ιδίως με βιασύνη: «μόλις γύρισα στο σπίτι, πέταξα τα ρούχα από πάνω μου και μπήκα στο μπάνιο».
- πλέει (μέσα) στα ρούχα του, **α.** είναι πολύ αδύνατος, ιδίως μετά από κάποια αρρώστια: «έμεινε δυο βδομάδες στο νοσοκομείο, κι αν τον δεις, πλέει μέσα στα ρούχα του». **β.** φοράει πολύ φαρδιά ρούχα: «όταν φοράει στενά ρούχα νιώθει δυσφορία, γι' αυτό θέλει να πλέει μέσα στα ρούχα του».
- πουλώ (και) τα ρούχα (για κάποιον ή για κάτι), κάνω το παν για να βοηθήσω κάποιον ή για να πετύχω κάτι: «είναι τόσο καλό παλικάρι, που, στην περίπτωση που έχει κάποια δυσκολία, πουλώ και τα ρούχα μου για να την ξεπεράσει || μ' αρέσει τόσο πολύ αυτό τ' αυτοκίνητο, που πουλώ και τα ρούχα μου για να τ' αγοράσω». (Λαϊκό τραγούδι: *για σένα, βρε Μανόλη, τα ρούχα μου πουλώ, και φέρνω μπαγλαμάδες και παίζω και γλεντώ*).
- ρούχα αγγαρείας, βλ. λ. [αγγαρεία](#).

- *ρούχα εποχής*, ενδυμασία κάποιας συγκεκριμένης ιστορικής περιόδου: «τον ενδιαφέρουν τα ρούχα εποχής, γιατί ασχολείται με τη ραπτική»·
- *σκίζω τα ρούχα μου*, βλ. συνηθέστ. *ξεσκίζω τα ρούχα μου*·
- *τα ρούχα της δουλειάς*, βλ. λ. [δουλειά](#)·
- *τον βγάζω απ' τα ρούχα του*, τον εκνευρίζω τόσο πολύ, ώστε τον αναγκάζω να αντιδράσει έντονα: «κάθε φορά που τον στήνω στο ραντεβού μας, τον βγάζω απ' τα ρούχα του και κάνει μέρες να μου μιλήσει». Πολλές φορές, μετά το ρ. της φρ. ακολουθεί το *έξω*·
- *του φταίνε και τα ρούχα του*, βρίσκεται σε τέτοια δύσκολη ψυχολογική κατάσταση, που πειράζεται, ενοχλείται από όλα: «όταν δεν είναι στα καλά του, του φταίνε και τα ρούχα του». (Λαϊκό τραγούδι: *δε με χωράει το σπίτι μου, τα ρούχα μου μου φταίνε*, για μια γυναίκα στη ζωή τα δυο μου μάτια κλαίνε)·
- *του φτωχού τα ρούχα*, δυο φορές του λένε με γεια, ο φτωχός λόγω ανέχειας κρατάει τα ρούχα του μεγάλο χρονικό διάστημα και τα φοράει όλες τις εποχές: «ένα κουστούμι έχει χειμώνα καλοκαίρι, γι' αυτό και του φτωχού τα ρούχα, δυο φορές του λένε με γεια»·
- *τρώγεται με τα ρούχα του*, **α.** γκρινιάζει συνεχώς: «απ' την ώρα που ήρθε στο γραφείο, τρώγεται με τα ρούχα του». **β.** είναι έτοιμος για καβγά: «μην του πας πολύ κόντρα σήμερα, γιατί τρώγεται με τα ρούχα του»·
- *φύλαγε τα ρούχα σου (για) να 'χεις τα μισά*, βλ. φρ. *όποιος φυλάει τα ρούχα του, έχει τα μισά*·
- *χαμένο ρούχο*, **α.** άνθρωπος ανίκανος, άχρηστος, τιποτένιος: «μην αναθέσεις τη δουλειά σ' αυτό το χαμένο ρούχο, γιατί θα την κάνει σαν τα μούτρα του». **β.** άνθρωπος με κακές συναναστροφές, με ανήθικη ζωή: «αν σε ξαναδώ να κάνεις παρέα μ' αυτό το χαμένο ρούχο, θα το πω στον πατέρα σου». **γ.** εκστομίζεται και ως βρισιά: «ουστ από δω ρε, χαμένο ρούχο». Συνών. *χαμένο κορμί / χαμένο παρτάλι / χαμένο πατσι / χαμένο υποκείμενο*.

Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας